

תוכניות האב העירוניות להפחתת פליטות - רענון הנחיות ודגשים

עידית הוד, יועצת איכות סביבה וקיימות
לפורום ה-15

מרץ 2012

פורום ה-15
פורום הערים העצמאיות

הנושאים שיוצגו

- השלמת מידע - אפיון העיר
- הגדרת חזון ומדיניות
- הגדרת יעדי הפחתה כמותיים
- פירוט מרכיבי התוכנית
- הגשת התוכנית
- צ'ק ליסט לתוכנית

השלמת מידע-אפיון העיר

תפקידו העיקרי של סקר הפליטות הוא להוות כלי שיסייע לבחון את העמידה ביעדי ההפחתה. **הסקר אינו המסמך הבלעדי להבנת מאפייני העיר.**

חשוב לאפיין את העיר בהיבטים נוספים, למשל:

- גיאוגרפיה ואקלים בעיר ובסביבתה

- התוכניות החלות על העיר

- מצב סוציאקונומי

- חוקי העזר העירוניים

- המבנה הארגוני של העירייה

- ארגוני תושבים ובעלי עניין שניתן להפעילם

- שיתופי פעולה

- יוזמות מקומיות

ניתוח SWOT

דגשים לנושא המאפיינים

1. תיאור המאפשר הכרה של העיר הספציפית והבנת התהליכים המתרחשים בה

2. העמקה בשלב המאפיינים מובילה ליצירת תוכנית מותאמת לעיר ובעלת שלל רעיונות רב יותר

3. שיתוף ציבור בתהליך האפיון יספק זוויות הסתכלות וחיבורים נוספים

4. אפיון רוחבי- דגש על מציאת חיבורים מרביים בין מרכיבים שהוצגו והצטלבות בינתחומית

5. הצפת הנושאים המרכזיים על סדר יומה של העיר וזמני ביצוע קריטיים **בהקשרם. אפיון 'חלון הזדמנויות' !**

הגדרת חזון ומדיניות

- יגובשו החזון והמדיניות.

the efficient city

Eco compact city

Clean traffic city

Green building city

Smart growth city

Green city

Eco industrial city

- יוגדרו נושאים מרכזיים ספציפיים לעיר וסדרי עדיפויות להמשך טיפול במסגרת הכנת תכנית האב העירונית.

חזון ומדיניות- דגשים

- התאמה למאפייני העיר הספציפית.
- חיבור, ככל האפשר, לחזון העירוני הכולל.
- הימנעות מהגדרת מרכיבי מדיניות שסותרים לכאורה את מטרות התוכנית, מבלי להסבירם.

הגדרת יעדי הפחתה כמותיים

- יוגדרו **יעדים כמותיים דו-שנתיים** של הפחתת פליטות גזי חממה ומזהמי אוויר בעיר.
- הפחתת **גזי החממה** יהיה בשיעור שלא יפחת מצמצום של 20% בפליטת גזי חממה עד לשנת 2020.
- יעדי **זיהום האוויר** צריכים לייצג ירידה משמעותית בכמות המזהמים הנפלטים בתחומי העיר.
- קביעת **יעדי משנה כמותיים סקטוריאליים**.

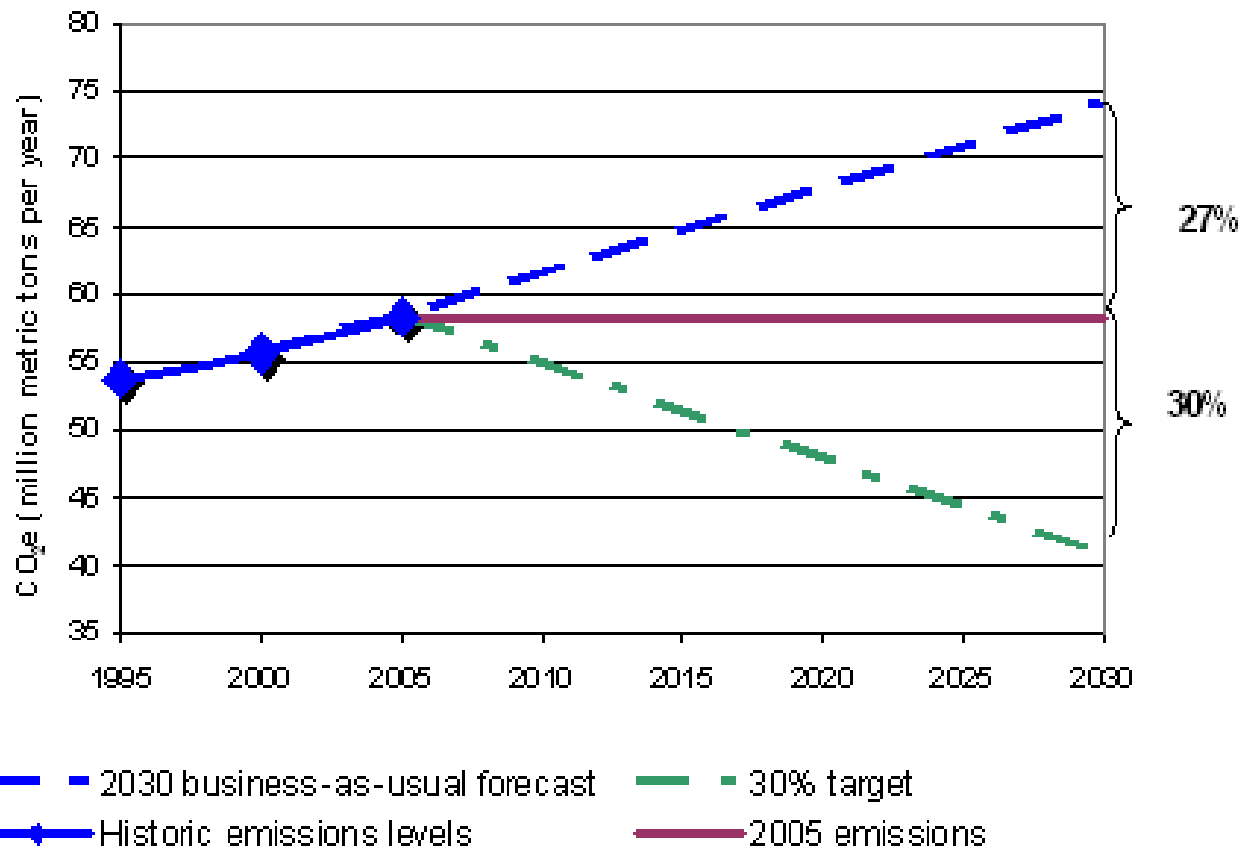
יעדי הפחתה - דגשים

1. **טיוב התחזיות** יסייע להגיע ליעדים המתאימים
2. מומלץ להתייחס גם לתהליכים במדינה המספקים '**רוח גבית**' להפחתת הפליטות
3. החלטה על יעדים תיעשה, בין היתר, מתוך **הבנה מעמיקה של תהליכים** בעבר וניתוח עד כמה הם רלוונטיים לעתיד
4. **נדרש לכלול יעדים בתחום מזהמי אוויר!**
5. היעדים יוצגו בפני מקבלי ההחלטות במטרה להציף האתגר באופן ברור שיסייע לקבל החלטות אמיצות.
6. הצגה ברורה גם של שיעור **ההפחתה הריאלית**
7. בנוסף להצגה המספרית יוצג **ניתוח מילולי** שיציף את הסוגיות הקשורות ליעדים ו**גרפים** ברורים להבנה

דוגמא להצגה גרפית של יעדים

מתוך תוכנית אסטרטגית לפיתוח בר-קיימא של עיריית ניו-יורק 2030

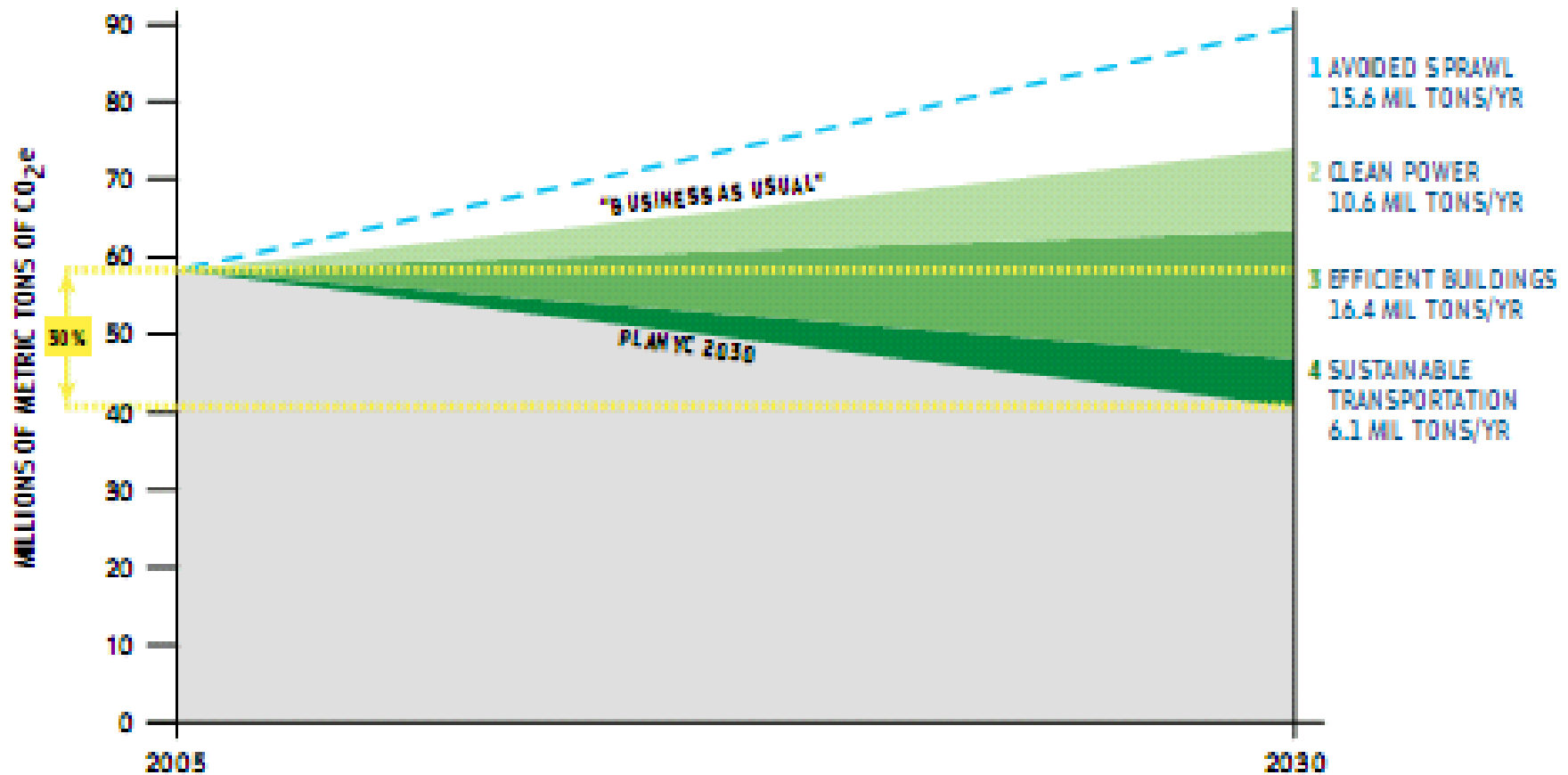
New York Citywide CO₂e Emissions Forecast and Target

המשך דוגמא גרפית- ניו יורק

תחזית הפחתה בפילוח של אסטרטגיות תכנון

Projected Impacts of Our Greenhouse Gas Reduction Strategies

הפחתת פליטות פוטנציאלית נוספת

- במקרים בהם לא ניתן להראות בתוכנית עמידה ביעדי ההפחתה, **להוסיף פרק המתייחס ליכולת הפחתה פוטנציאלית עתידית.**
- פירוט החלטות ותהליכים אשר צריכים להתקיים כדי לאפשר יכולת גבוהה יותר לעמידה ביעד, גם אם נראה כי עדיין אינם בני יישום במועד כתיבת התוכנית.
- לפרט חלוקה לשלוש רמות נפרדות: **עירייה, ממשלה, טכנולוגיות.**
- ניתוח החסמים לקידום הפעולות הרצויות ופירוט התנאים העתידיים שיסייעו לנטרלם.
- שילוב ניתוח ההפחתות הפוטנציאליות הנוספות **בגרף היעדים.**

תחומי סל מרכיבי התוכנית

תחבורה ודלקים

שימור אנרגיה ובנייה ירוקה

שילוב הנחיות בניה ירוקה מחמירות
במסגרת פרויקט התחדשות עירונית
באזור התעסוקה הישן שמשתרע
על פני שטח X ושמתכננת בו בניית מגדלים
מעל 30 קומות בתוכנית מפורטת מס' _____
(ראו אזור התכנון במפה הכלולה בפרק
מאפייני העיר)

1. רקע כללי של פעילות בתחום הסל בעיר (אפשרי בשלב זה או בשלב האפיון)
2. הבנת התהליכים בציר הזמן
3. חיבור מרכיבי התוכנית למאפייני העיר הספציפיים

בחינת היתכנות להקמת תחנת מיון משותפת
לפסולת יבשה בצומת מורשה עם עיריית Y

פסולת ומיחזור

שימוש במרחב העירוני הפתוח

ויירוק העיר

פירוט מרכיבי התוכנית תחומי הסל – דגשים

- אין להתייחס בדיכוטומיה מוחלטת לתחומים
- יש לשאוף להציג ככל הניתן תוספת הפחתות רוחביות
- לקדם מדיניות תכנונית שתשפיע על מיקרו האקלים המקומי
- לבחון גישות משולבות כמו: ECO COMPACT CITIES
- להתייחס לניהול המרחבי של העיר בתחום הקו הכחול, מבלי 'לשכוח' גם את ההשלכות על הסביבה ועל הערים הסמוכות.

הפוטנציאל הטמון בהשפעה על תוכנית המיתאר - דוגמאות

- הנחיות לתכנון אקלימי
- שילוב הנחיות בתחומי השפעה נוספים: בניה ירוקה, הפרדת פסולת, נטיעת עצים ועוד
- מירוב השימוש בקרקע: ציפוף עירוני, התחדשות, פינוי בינוי, קרקעות אפורות, מרחבי חיפוש הזדמנויות
- פיתוח המגורים באזורים מכווני תחבורה ציבורית מפותחת ושיפור נגישות תחבורה אלטרנטיבית לקהילות מרוחקות
- שתפ"ים אזוריים (תחבורה, טיפול בפסולת, פארקים מטרופוליניים....)
- תמהיל שימושים תומך עירוניות טובה והפחתת תנועה מוטורית
- מינהלת אזורי תעשייה לקביעת תנאים לקליטת מפעלי ונוהלי דיווח ובקרה על תפעולם
- ועוד... בהתאם למאפייני העיר וההזדמנויות

פירוט מרכיבי התוכנית - המשך

- העלאת המודעות הציבורית ויצירת תמריצים
- חסכון במים שפירים וטיפול מוסדר בביוב
- איגום משאבים עם גורמים נוספים
- דרכי שיתוף פעולה עם עיריות סמוכות
- פירוט גורמי האחריות

פירוט מרכיבי התוכנית- המשך

- הגדרת אבני דרך ולוחות זמנים ברורים לביצוע.
- האמצעים והמשאבים הנדרשים לביצוע, לרבות פירוט **תקציבים לשנת 2013 והלאה שהעיר נדרשת להעמיד.**
- מסלולי פיתוח תוכניות פעולה מעשיות של התוכנית בקרב העירייה ובקרב הציבור.
- שקיפות – הצעת דרכים להצגת התוכנית והתקדמות ביצועה לציבור ולבעלי עניין.
- פירוט כלי יישום והטמעה לביצוע התוכנית ולעדכונה בהתאם לצורך.

פירוט מרכיבי התוכנית

מיפוי תוכניות פעולה/פרויקטים שזמינות מיידית

- יש לזהות לפחות **עשר תוכניות פעולה, או פרויקטים**, שזמינות המעשית גבוהה, וניתן להוציאם את הפועל באופן מיידית.
- יאפשר ביטוי מעשי ומהיר לתחילת יישום תוכנית האב.

דגשים

מיפוי תוכניות פעולה/פרויקטים

- חשיבות רבה לבחירת פרויקטים המותאמים למאפייני העיר הספציפית.
- עדיפות לפרויקטים בתחומים הנמצאים ב"קנה", וניתן עדיין להשפיע עליהם: תוכניות בשלבי תכנון, פרויקטי תשתית גדולים, פיילוטים ערב היציאה לשטח וכדומה.

פירוט מרכיבי התוכנית 'כרטיס' תכנית פעולה/פרוייקט

דוגמת כרטיס פרוייקט- הולכים ברגל לבית הספר

פירוט מרכיבי התוכנית

קריטריונים לתעדוף מרכיבים בתוכנית

- תוכנית האב רחבה ומקיפה ומחייבת התארגנות ותקציב לא מבוטל
- היישום ייעשה בשלבים
- חשוב לקבוע **סדרי עדיפות** לקידום מרכיבי התוכנית **בצורה מושכלת, אובייקטיבית ונטולת לחצים ציבוריים**
- תגובש **רשימת קריטריונים** שיסייעו בקביעת סדרי העדיפות לקידום מרכיבי התוכנית.
- ניתן לדרג באמצעות פיתוח **טבלאות EXCELL** מתאימות

קריטריונים לתעדוף מרכיבים בתוכנית-דוגמא

1. **זמינות קידום המרכיב בתוכנית (מורכבות הישימות)**

- פשוט או מורכב: מחייב אישורים סטטוטוריים, בירוקרטיה, אישורים מגורמים אחרים, או תלוי החלטה פנימית של העירייה
- עלות: עלויות נמוכות יחסית ו/או משאבים זמינים; יכולת לחסוך עלויות ו/או לייצר משאבים
- תשתית קיימת: השתלבות עם פרויקטים ותהליכים שהעירייה כבר עוסקת בהם. קיימים גורמים שמוכנים לקדם הנושא
- לוחות זמנים: כמה שיותר מהירים/רציונאליים לביצוע

קריטריונים לתעדוף מרכיבים בתוכנית-דוגמא

2. טווח השפעה של השינוי הנובע מהמרכיב התוכנית (רמת החשיבות)

- מידת הסיוע לקידום מטרות התוכנית: יכולת לתרום באופן ישיר לקידום כמה ממטרות התוכנית

- חשיפה ותהודה: פוטנציאל ליצירת תהודה ו/או בולטות ציבורית רחבה

- טווח השפעה רחב: מאפשר הרחבת מעגלי השפעה

- מחולל עשייה נוספת: בסיס שמניב פרוייקטים נוספים/מייצר ערך מוסף/ סולל דרך...

דגשים בנושא הקריטריונים

- הסבר **כיצד מתבצע שיקלול הקריטריונים** באופן שמאפשר תעדוף מבין כלל הפרויקטים
- בשילוב הערכות איכותניות וכמותיות, לייצר סקאלה אחת שתשמש את כלל ההערכות **להסביר מהו הציון המיטבי מביניהם**
- **להימנע מקריטריונים שמכילים מרכיבים חופפים**, למשל: "עלות הפרוייקט" ו"ישימות הפרוייקט"
- מומלץ לגבש **מנגנון עם 'משקלות'** במידה והקריטריונים אינם זהים בחשיבותם
- גבוש **מנגנון שיוכלו להשתמש בו בעתיד**, לפרויקטים חדשים
- מומלץ ליישם את מנגנון התעדוף **בשיתוף ועדת ההיגוי**

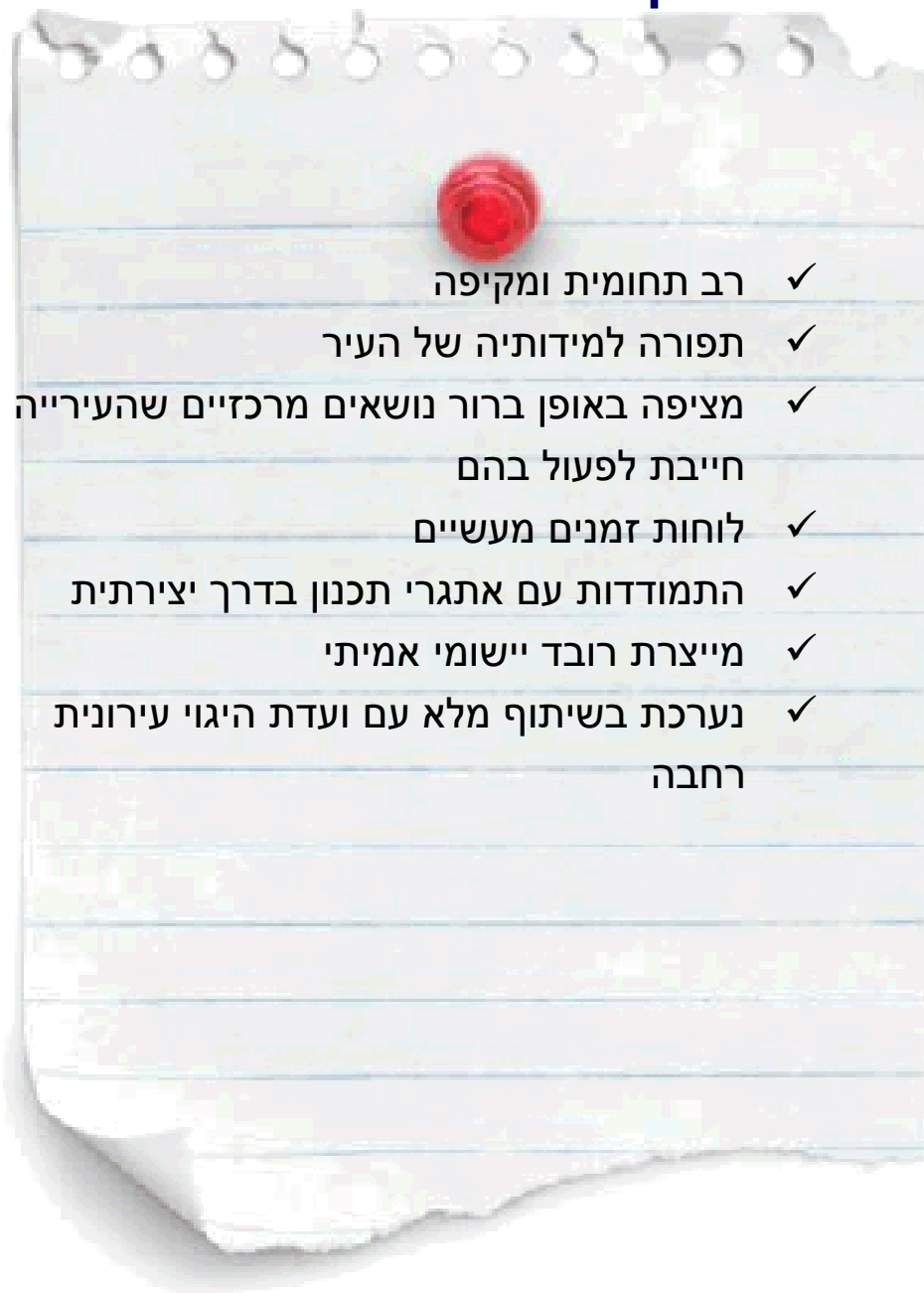
תוצרי הרובד היישומי של התוכנית

- **מתווי התנהלות** - מהווים פלטפורמה/ מסגרת פעילות רחבה ומגוונת להתנהלות העירונית
- **תוכניות פעולה וכרטיסי פרויקטים מפורטים**- פעולות או פרויקטים, עם נקודות ומועדים מוגדרים, המקדמים השגת יעדים אופרטיביים
- **המלצות רעיונות ויוזמות**- רשימת המלצות ורעיונות נוספים שיש לשקול קידומם, בהתאם להבשלת תנאים או שינויים בסדרי עדיפות

הגשת התוכנית- דגשים

1. בהתאם להנחיות התכנון
2. באופן שמאפשר רצף קריאה לוגי ברור
3. לבצע הלימה בין כל המספרים והנתונים בכל חלקי התוכנית
4. להקפיד להציג 'מראה מקום' והסברים במידה ומבצעים הערכות
5. תקציר המייצג בצורה נאמנה את עיקרי התוכנית בנוסח האחרון שלה
6. תוכנית עבודה - לנסות להקדים לוחות זמנים – יש נטייה לדחות עשייה לשלבים מאוחרים (סד הזמן צר)
7. כתיבה מותאמת להדיוטות. המטרה שהציבור הרחב יקרא ויבין את התוכנית, לרבות ציבור עובדי העירייה (לחץ ציבורי יסייע בקידום יישומה)

צ'ק ליסט לתוכנית

הגשת תוכניות מוצלחת ומהירה!

